

Oponentský posudek disertační práce

Program: Dramatická umění

Obor: Teorie a praxe divadelní tvorby

Student: Mgr.Art. Katarína Burdová

Název práce: Rozvíjanie tvorby v „eldoráde“ globálnej masovej kultúry

Oponent: doc. MgA.Jan Hančil

Pracoviště: Divadelní fakulta AMU, KATaP

Téma a název práce

Název práce vystihuje obecné téma sjednocující jak tvůrčí část disertačního projektu tak hlavní myšlenky písemné doktorské práce. Snad více než o tématu bychom mohli hovořit o obecné atmosféře, v níž se doktorský projekt uskutečňoval a vzhledem k tomu, že jde o umělecko-pedagogický výzkumný projekt, také o obecné atmosféře, v níž se odehrává studium herectví patrně nejen na AU.

Charakter a cíl výzkumu

Byl jsem oponentem i první verze disertační práce Kataríny Burdové, a proto budu v tomto posudku vedle vlastního hodnocení druhé verze odkazovat k posunu, ke kterému došlo přepracováním disertace.

Hned z kraje při četbě této druhé verze je zřejmé, že si doktorandka ujasnila a formulačně ukotvila východisko práce, soustředila se na podstatné a eliminovala rozbíhavé a metodicky neukotvené pasáže. Již v úvodu je nyní zřetelně popsán charakter výzkumu. Jeho zaměření lze označit jako umělecko-pedagogické. Autorka celkem uspokojivě definuje svá východiska jak v pedagogické práci, tak v teoretické reflexi praktického procesu.

V pedagogice herecké tvorby, zejména zastává-li roli režiséra a výstupem je studentská inscenace, je pedagog vždy spoluvůrcem. I když má rozhodující vliv na výběr látky a formu jejího uchopení, vždy je třeba, aby studentům nabízel dostatek prostoru pro aktivní zapojení, motivoval je, aby se cítili autorsky či osobnostně angažováni. Přestože i profesionální režijní práce může mít a často má jistý pedagogický aspekt, míra odpovědnosti za to, jak dokáže studenty motivovat k tvořivosti a facilitovat tak jejich rozvoj, je u pedagoga výrazně větší. Popis tohoto procesu představuje základní materiál i cíl písemné části této práce. Cíl výzkumu lze shrnout jako *zkoumání předpokladů facilitace rozvoje tvořivosti u studentů herectví*. Tyto předpoklady byly zkoumány především prakticky v rámci jednotlivých projektů a následně reflektovány zejména prostřednictvím analýzy těchto dílčích výzkumných projektů.

Struktura práce

Hlavní část práce je členěna do osmi kapitol, úvodu a závěru. Kapitoly 2 – 8 představují kazuistiku – reflexi toho, jak se v daném dílčím umělecko-pedagogickém projektu dařilo stimulovat tvořivý přístup studentů. Každý tento projekt má v podstatě stejnou strukturu. Je zde jakési východisko – předpoklad, dramaturgický i pedagogický záměr, dále autorka popisuje cestu k jeho naplnění od analýzy textu, způsobu jeho rozkrývání a inscenování až po následné vyhodnocení a reflexe studentů. Tato struktura druhé verze disertační práce mnohem lépe vyjadřuje

specifičnost daného výzkumného záměru, než jak tomu bylo v první verzi. Ubyly zde sice některé kapitoly, jejichž názvy v první verzi mnohé slibovaly (Vzor, Individualita, Sebeprožívání, tematizace odstup, Stereotyp a tvořivost), ale domnívám se, že ku prospěchu věci. Upřímné a zajímavé postřehy obsažené v těchto kapitolách zůstaly a zmizely zobecňující a nepřiliš objevné pasáže. Výsledná struktura práce je sevřenější a věcnější, než tomu bylo v první verzi. Naprostá většina nedostatků, které jsem autorce v prvním posudku vytýkal, byla odstraněna. Přetrvaly však disproporce (jak co se týče rozsahu tak co se týče hloubky analýzy) v reflexi jednotlivých dílčích výzkumných projektů. Také teoretické pasáže práce nebyly příliš prohloubeny. Podstatné ale je, že zmizely pasáže, které práci zbytečně diskvalifikovaly.

V první kapitole se autorka věnuje právě této dvojdomosti pedagoga jako režiséra, popisuje, jak se k této roli dostala a poměrně velký prostor věnuje specifickému institucionálnímu prostředí Akadémie umenia v Banskej Bystrici, rozebírá úskalí dvoustupňového studia herectví a nastavení interních pravidel v rámci školy. Popisuje didaktickou strukturu výchovy k herectví na AU, jak v bakalářském tak v magisterském stupni a konfrontuje ji s realitou. Skutečnost, že autorka dostává k práci na společném projektu „přebraný“ ročník, oslabený o ty studenty, kteří si získali angažmá nebo regulérní stáž v divadlech, je sama o sobě pedagogickou výzvou a vzhledem k těžko odhadnutelnému genderovému složení i výzvou dramaturgickou. Doktorandka tak musela projekty tvořit „na tělo“ složení skupiny, hledat texty, které práci ve skupině „pozůstalých“ umožňují.

Na závěr této obecněji pojaté kapitoly shrnuje své názory na motivaci jako základ tvořivosti. Její vyhodnocení motivovanosti studentů nevyznívá právě optimisticky. V této kapitole se opírá o literaturu věnovanou motivaci, zejména o názory Vladimíra Hrabala, Mirona Zeliny a Márie Ďurčíkové. Závěry této kapitoly jsou relevantní, ale nijak překvapivé.

Stejně jako v první verzi disertační práce i zde následuje popis jednotlivých projektů, počínaje zkušeností získanou během první režijní práce v profesionálním divadle při inscenování nelehkého Sartrova textu *S vyloučením veřejnosti* (Huis Clos) až po zatím poslední autorčinu režijně-pedagogickou práci na Ravenhillově *Bazénu/Bez vody*. Oproti první verzi však autorka scelila kapitolu věnovanou dramaturgii s jednotlivými popisovanými případy, což výrazně přispělo k sevřenosti a čtivosti textu práce. Tato kazuistika je zároveň – již v textu práce – doplněná o reflexe studentů, které cenným způsobem objektivizují autorčino hodnocení.

Umělecko-pedagogické zvládnutí praktických projektů

Těžištěm výzkumu byla režijně-pedagogická práce na šesti školních inscenacích, které realizovala se studenty jak bakalářského, tak (většinou) magisterského stupně studia herectví na Akademii umenia v Banskej Bystrici. Jde o Ibsenův *Spolek mladých*, Beckettův *Konec hry*, Topolovu hru *Slavík k večeři*, *Poslední oheň* Deay Loherové, *Pokusy o její život* Martina Crimpa a Ravenhillův *Bazén/Bez vody*. Zmiňovaná „praktická základna“ je tedy předpokladem sběru zkušeností a poznatků pro vytváření pedagogického přístupu a hledání nejvhodnějšího způsobu, jak studenty motivovat k tvorbě.

Umělecko-pedagogický výzkum je v práci jednak popsán a reflektován, jeho výsledky je možno posoudit také z příložených DVD záznamů pěti inscenací: Topolova *Slavíka k večeři*, Beckettova *Konce hry*, Loherové *Posledního ohně*, Crimpany *Pokusů o její život* a Ravenhillova *Bazénu*. Z těchto materiálů je zřejmé, že v praktické části svého výzkumného záměru doktorandka uspěla. Aníž se budu pouštět do podrobnějšího kritického hodnocení praktických prací (to na

základě pouhého záznamu ani není možné), nabyt jsem dojmu, že herci pracují (samozřejmě dle svých individuálních dispozic) vědomě, konkrétně, soustředěně, text je sdělován po smyslu, věcně. Záznam oceňované inscenace Beckettova *Konce hry* dokládá schopnost využívat individualitu hereckých osobností a jejich tvůrčího přínosu. Oceňuji i schopnost doktorandky přiznat kredit herci tam, kde byl jeho přínos mimořádný (T. Mischura). To je předpokladem úspěšné pedagogické práce a vůbec kvalitního lidského vztahu ke studentům. Ze záznamu Crimповých *Pokusů o její život* je zřejmá režijně-pedagogická kompetence autorky, její obrazivý inscenační výklad jde vysoko nad pouhou ilustraci, využívá ironické povahy textu, kterou konkrétně jevištně naplňuje, Crimповým slovním obrazům nalézá souznějící jevištní situace. Vysoce hodnotím také cit pro rytmus a artikulaci jevištního tvaru světlem, hudbou a pohybem herců. V případě Crimпова nelehkého textu se tak Burdová dopracovala úsporné a přesné syntézy jevištních prostředků v bohatém tvaru. Za velmi uspokojujivý lze označit také výsledek zatím poslední režijně-pedagogické práce – Ravenhillův *Bazén*. Umělecké výsledky práce se studenty byly zveřejněny, často úspěšně, i v mezinárodním kontextu.

Shrnutí a závěry

- a) Autorka zejména vzhledem k rozsáhlým pedagogickým zkušenostem, které ve své práci zmiňuje, kvalitním výsledkům praktické umělecké činnosti ve své disertační práci **prokázala** schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru.
- b) Požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru práce **splňuje**. Autorce se podařilo odstranit většinu nedostatků práce. Práci **doporučuji** k obhajobě a souhlasím, aby byl autorce udělen vědecký titul „doktor“.
- c) Text disertační práce však stále nepovažuji za zralý k publikaci.

Otázky k obhajobě

Na straně 61 autorka věnuje kapitulu textu problematice Dramatické postavy a zároveň hovoří o Zichových termínech dramatická osoba a herecká postava. Jak se podle jejího názoru tyto pojmy odlišují, jaký je mezi nimi vztah?

Co autorka pokládá za hlavní pozitivum postdramatického textu pro pedagogiku herecké tvorby?

V Praze, 23. 2. 2016